

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.

A Kollégium újéve.

Karal Sándor kollégiumi igazgató üdvözlő
beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi
Elnökség!

Egy örömtelen esztendő leforgása után, amelynek utolsó napja is veszteséget és gyászt hozott kollégiumunkra, az új esztendő küszöbén kétség és remény között hánykódó szívvel jelentünk meg Méltóságok előtt, hogy tiszteletünk és ragaszkodásunk régi érzelmeinek kifejezését ez alkalommal is megújítva, kétségeinkben biztatást, reménykedésünkben erősítést vegyünk Méltóságoktól.

Kollégiumunk eleitől fogva, alkalmas és alkalmatlan idöben mindig a tiszta evangéliom, a magyar nemzeti eszme és az igaz tudomány hűséges szolgálatában állott. Az evangéliom megtanít bennünket az Isten félelmére és felebarátaink szeretetére: a magyar nemzeti eszme magában foglalja a politikai nemzet minden rétegének és osztályának a nemzeti munkában való egyesítését; a tudomány szeretetével pedig, ha józan ítélőképeséggel párosul, együtt jár a gondolkodás felvilágosodottsága, az igazság szeretete és a tökéletesedésben való előhaladás. Kollégiumunk ma is teljes erejével igyekszik ezeket a vérebe átment régi idealokat szolgálni; de e szolgálatában talán sohasem kellett nagyobb nehézségekkel megküzdenie, mint ma, a szerencsétlen háború és az átkos forradalmak által előidézett lelki megzavarodás korában. Mintha társadalmunk csak most ébredt volna keresztyén és nemzeti mivolta tudatára, közéletünk fórumai zajosak a keresztyén és nemzeti jelszavak hangztatásától; e régi, tisztos értelmű jelszavak új predikátorai nem a krisztusi emberszeretet és nem az öröknek a nemzeti munkában való összefoglalását hirdetik; hanem hirdetik az evangéliom és a nemzet lelkétől merőben idegen gyűlölködés igéit, művelik és dicsőítik a rideg önzéstől sugalló, vak gyűlölet cselekedeteit.

Mi, akik a magyar kálvinizmus hagyományos szellemében nevelkedtünk és világnézetet az evangéliomból és az evangéliom mellett egy Széchenyi-

től, Kossuthtól, Deáktól, Eötvöstől és a Tiszáktól, egy Vörösmartytól, Petőfitől, Jókaitól és Aranytól tanultunk, mi idegenül és értetlenül állunk ezzel az új keresztyénséggel és új magyarsággal szemben, amely idegen, műveletlen népek és letűnt korok sötét szellemeit felidézve, vezérekben túllontúl bővelkedő és mégis vezértelen nemzetünk társadalmi egységét is darabokra tördelte és hazánkat nyomorúságos helyzetében anyagi és erkölcsi szempontból még mélyebbre süllyesztette.

Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség! Az idők viharos járása egyetemes magyar református egyházunkat és kollégiumunkat is súlyos csapásokkal sújtotta. De míg a nemzet sorsa iránt aggódó kétségben vagyunk, mert nem látjuk a vezért, aki a nemzetre borult vak éjszakában világot gyújtva, a pusztából kivezető utat megmutassa, addig mi reformátusok egyházunkat és kollégiumunkat illetőleg reménységgel nézhetünk a jövőbe, mert Méltóságok személyében a gondviselés oly férfiakat adott nekünk vezetőkül, akik kálvinista hitünk és nemzeti hagyományaink fundamentumán rendületlenül megállva és Istentől bölcs belátással és tettrekész energiával megáldva, hívatta vannak egyházunk és kollégiumunk megfeneklett hajóját a zátonyról kivezetni és az ellenséges szelek ártalmaitól megóvni.

Ebben a reményben köszöntjük Méltóságokat az új év reggelén és kérjük az Istent, hogy az új esztendőben áldja meg Méltóságokat és kedves családjukat minden áldásával.

Dr. Baltazár Dezső püspök válasza.

Az újévi üdvözlést hálás köszönettel vesszük és viszont való jókívánságokkal viszonzunk mindnyájuk irányában.

A lelkipásztori felelősség és a hazafiúi súlyos aggodalom kényszerített az elmúlt esztendő első napján, hogy érintsem a politikát is, amivel pedig nem szívesen foglalkozom. Mivel a felelősség és aggodalom alig szállott azóta alább, kénytelen vagyok ez alkalommal is a múlt évihez hasonlóképen cselekedni.

Gondolataimat a múlt évi beszédem ama tagjaiba kapcsolom bele, amelyeket a cenzura dob-

zódása törölt. Szólottam akkor a történelmi Magyarország örökéletének feltételéről: az alkotmányos szabadság és a lelkiismereti szabadság lelkéről, melynek a debreczeni református kolégium leg-erősebb vára, legdogmatikusabb temploma volt és szóról-szóra így folytattam: „E nélkül a lélek nélkül hiába fáradoznak az építők. E nélkül a lélek nélkül nem templom, hanem börtön épül. A börtön pedig soha se volt se az emberi, se a nemzeti haadás műhelye. A börtönbe harag taszít, a börtönben gyűlölet érlelődik s a börtönből bosszú lép ki a szabadba“. A beszéd utóbbi passzusát a cenzura törölte. A mondasban rejlő súlyos igazság készítette az eszmék szabad versenyének sorompó őrét erre a törlésre. A mondatot ki lehetett törölni, de az igazságát nem. Ez az igazság, mint a lassú víz mosta az események véres partját s az örökéletre berendezkedett erőszakosságot a mérséklet szelíd mezőire levezette.

Boldog vagyok, hogy akkor a nagy sötétségben erre az igazságra reávilágítottam és segitettem megnyitni és egyengetni a kiengesztelődés útját, amely egyedül vezet joghoz, rendhez, törvényhez, konszolidációhoz.

A konszolidáció céljától még nem tudom mennyire vagyunk. De azt hiszem, hogy a belső egészséges erők fokozatos felszabadulása és a művelt államok türelmének határa siettetni a célhoz jutást. A konszolidáció akkor következik be, amikor a tényleges hatalomnak, az ultima rációnak azok lesznek a gyakorlói, akik ennek a hatalomnak a gyakorlásaért alkotmányos felelőségre vonhatók. Erről még ma, amikor a büntetőjogi felelősség kérdése is igen labilis, nem beszélhetünk.

A konszolidáció nemcsak a belső egészséges erők érvényesülése szempontjából fontos, hanem azért is, mert a művelt nyugat gazdasági segítségének jóakarató készsége reánk nézve a belső helyzet szilárdságának eljöttéig csak reménybeliség marad. Az államhatalom láthatatlan tényezői az államjövendelmek produktív felhasználását teljesen illuzoriussá teszik és kifelé a hitelélet anarchiáját mutatják. Az anarchiából származó bajokat a gazdasági élet meg-endszabályozásával, kényszerített menetével épen olyan kevéssé lehet megjavítani, mint az úgynevezett faji erőt a verseny erőszakos elnémitásával felfokozni. Gazdasági téren a megkötések a korlátokat ellenőrző tényezők megkísértésére s igen sok esetben demoralizálására, szellemi téren pedig a kiváltságolt faj elernyedésére, elléhásodására, üres gögijére vezetnek.

Úgy a gazdasági, mint a szellemi élet éltető levegője, tenyésztő napsugára, haladó kerekének lendítő ereje a szabadság. „Ahol az Úrnak lelke, ott a szabadság“, mondja a szentírás. Az Isten lelkét, az emberbe plántált isteni lelket szegényíti el, aki a szabadság jogosult érvényesülését megköti. A szabadság megkötésének egyedül jogosult formája az egyenlő jogok kölcsönös tisztelete. Az ilyen mértékű megkötés bent az országban

hasznat, fejlődést, kint a külföldön tiszteletet szerez. Ez a rendszer hamar feledteti azt a szegényt, amit hazánkra a numerus klauzus, a deres, a magánjogok felfüggesztése, magántulajdon konfiskálása, a cenzura és a független bíróság köréből politikai tényezők érdekkörébe átjatszott úgynevezett igazságszolgáltatás hozott.

Én a magam igénytelen erejét pártokon kívül és felül az összehozó szempontok keresésében, a közszabadságok és humanizmus tiszteletének és érvényesülésének érdekében vittem küzdelembe. Politikai párthoz nemcsak állásom természeténél fogva, hanem azért sem lehetett csatlakoznom, mert nem látok olyan pártot, amely a felekezeti vagy az osztály színezettől teljesen mentesen az egyetemes államérdek magas szempontja alatt egyesítené személyválogatás nélkül a haza javát munkálni képes és kész elemeket. Sajnálatos, hogy a szocialdemokrata pártnak a kormánnyal való meg-egyezése sok ilyen elemeknek a szabadságát, védelmét és értékesítését figyelmen kívül hagyta. Nekem a céloom egy nagy, általános, egyetemes kiengesztelődés volt bent és túl a határokon.

Tavalyi beszédemből még ezt a két mondatot törölte a cenzura: „Az osztály és felekezeti programok csödjé bekövetkezett. Az ország teljes lecsúszása már eléggé bejelentette a csödjét.“ Azóta már megtértek erre az igazságra az emberek. A keresztyénséget sajnálatosan diszkreditáló kurzus fő szellemi vezére Bangha jézuita páter is kénytelen volt a saját művétől megundorodni és idegenbe elmenekülni. Már most a fő kezdeményezők és rendezők is belátják, amit mi kezdetől fogva hirdettünk, hogy a vallásnak a politikába való keveréséből mind a vallásnak, mind a politikának elvadulása származik. Azóta már éretrombitákkal harsogják a liberálisizmust, amelynek szerény, de szakadatlan, igénytelen, de bátor hangoztatásáért hosszú időn át közmegvetés tárgyai voltunk. A liberálisizmus jobban meg tudja védeni a vallást a politikán kívül, mint magamagát a vallás a politikán belül. Ha a vallás a politika eszközevé szegül, még az erkölcsi hatását is teljesen elveszíti. Ezért látunk vallással felüljegyzett defraudációs üzleteket; ezért hallunk felelős, vezető államférfiak szájából közönséges insinuációkat, amelyek rendes viszonyok között lelkiismeretlen demagógok szájából is visszasan hangzanak; ezért inog a „minden államok talpköve, a tiszta erkölcs“; ezért haldokolnak az eszmények, amelyeknek egészsége nélkül pedig nem lehet nemhogy egy országot, de még egy falut sem újjáteremteni.

A mérleg ma mégis kedvezőbb, mint amilyen volt az elmúlt esztendőben. Vagy a belátás, vagy a kényszer sokakat hozott közelebb az engesztelődés politikájához, amelynek alapját a humanizmus és a közszabadságok tisztelete képezi. A kormányok reakciója se bírja tovább az ellenállást. Ha a tavasz eljön, a jégkéregnek engedni kell.

Kolégiumunk liberalis szelleme megőrizte a tavasz reményét és siettetni a kikelet nyílását. Ápolja az eszményeket és termékenységre neveli

az erőket. A szabadság, világosság és szeretet evangéliumi hagyományaihoz ragaszkodó szellemében és intézményeiben olyan erőt képvisel, amelyet a reakciónak államhatalommal és államjavakkal kedvezményezett szomszéd intézményei sem lesznek képesek se a tudomány, se a nevelés terén közönbösíteni.

A szellemi erőhöz szükséges anyagi erőket elsősorban a magunk forrásaiból igyekszünk előteremteni; de mivel ezek a források szegények, s mivel az államkormány kollégiumunkat és intézményeit nem az edesatya gondosságával kezeli, kénytelenek leszünk a szabadság, világosság, szeretet, demokrácia, liberáliszmus közös eszményeitől velünk együtt egyformán lelkesített művelt külföld, különösen Amerika nagy népének áldozatkészségét is segítségül kérni.

A jobb jövőben bizni, érette dolgozni és szentvedni is kell.

A jobb jövőben bízott, azért dolgozott és szentvedett főgimnáziumunk áldott emlékezetű igazgatója, akinek halála még sötétebbé tette a múlt év alkonyát és homályt vet az új esztendő kezdetére. Legyen az Úr kegyelmes hozzánk és pótolja a pótolhatatlannak látszó veszteséget. A kötelesség teljesítés nemis példája, a mely néhai Barcza József igazgatónk egész életéből felénk fénylik, lelkesítsen mindnyajunkat eredményes munkásságra.

Tárca

Kálvín sírjánál.

(Utazás Nagyváradtól—Genf.)

A szárnyat öltött lélek felemelő érzésével indultam hosszú tanulmányutamra sok hosszú év után. Országhatárok állnak hátam mögött; sűrű tömegekben özönlnek az utasok, zsúfolt vonatok röptetik az óhajtott cél felé a vágyakozókat. Itt-ott nagyobb turista társaság, üdülő, vakációzó diákcsoport, cserkészek. Az osztrák határon megkapó melódia akkordjaira leszek figyelmes, 30 magyar diák most lépi át a határt, hogy a lipesei egyetemen meggazdagodva tudományokban, friss munkakedvvel térjenek haza. Elnézem őket, fejükön a német nemzeti student sapkával. Mennyi erő, tudás, bizakodás és reménység feszíti duzzadó ifjú keblüket.

Bécsen, a modern Babelen keresztül, végig a csodaszép Ausztrián, Tirolon, a Klosterthalon, a fenséges Ill völgyén keresztül, át a Lichtensteinercegségen jutunk el Buchsba, a svájci határállomásra. A walleni tó partja mentén robog tovább a vonat, viszi az utast a pénz metropolisába: Zürichbe.

Pénzt váltok, 100 Leu-ért 7 és fél svájci frankot. Szép számmal élnek itt magyarok is. Haller férfi-divatárú kereskedőhöz megyek, távollétben szintén magyar üzletvezetője fogad. Az Augustiner-

hof, christliche hospitz-et ajánlja. Szobáiban minden éjjeli szekrényen ott a biblia.

Étteremben a világ minden részéből összejött nációk ülnek le egymás mellé a testvéri szeretet asztalához. Szabadkozásom ellenére engem is gazdagon megvendégeltek. A Limmat folyó partján áll a torony nélküli ősi templom, előtte Zwingli szobrával, egyik kezében kard, másikban biblia, ahogy hitéért elesett a kappeli mezőn ajkán e szavakkal: „a testet megölhetitek, de a lelket nem!” Leülök a templom hideg kövére s már a lelkem az emlékezés szárnyain a reformáció csodakorába száll vissza. A tóparti sétányok s a tó körüli városok az esti lámpafényben csodaképet adnak. Ott jön egy szép kivilági ott hajó a tündöklő vizen, katonabanda szerenáda hangzik. A parton trombitaszó hangzik s a Helige Armeé (üdv hadserege) áll körbe fel s énekelnek, imádkoznak. Bibliát olvasnak, predikálnak, nők férfiak felváltva s evangéliumi lapjukat osztják ingyen a közönségnek. Hangzik a felhívó szó: csatlakozzatok az Üdv Hadsereg-éhez. Tamburakisérettel kareneket adnak elő az egyenruhás tagok, tömérdek hallgató érdeklődése közben.

Pazar világítású Tonhall-ban 150 tagú zenekar játszik. A tavon vitorlás hajók, csolnakok suhannak a gyöngyöző vizen. Diszbe öltözött katonazenekar száll fel a vonatra s induló hangjai mellett folytatom az utat Zürich-től tovább, havasok alján.

Baden, Olten, Solothurn, Biel, a bieli tó után a nagy neuchateli tó jön s Lausanne. Itt tartotta konferenciáját a francia svájci protestáns szövetség. Hegyen épült város, a genfi-tó északi partján, innen félkör alakban haladva érkeztem meg Kálvín városába: Genf-be. Genfben vagyok, az eszményi városban. Az előttem járt magyar lelkesek kedvenc peniójába hajtatok. Thury Etele, Sebestyén Jenő, ifj. Bilkei István örökébe én lépek. Napi ár: lakás, háromszori etkezéssel 6 frank. Ablakomból gyönyörű kilátás a gyönyörű örök hómezőre, a Mont-Blanc-ra.

Vasárnap templomba megyek. Az egész város legkiemelkedőbb pontja a St. Pierre Catedral, a Kálvín temploma mellett épült hatalmas gótikus építmény. Felzendül a CV. zoltár: Adjatok hálát az Istennek. Az ismerős dallamot hallva úgy érzem, mintha otthon volnék. Utána angol istentisztelet. Délután a parkban a fribourgi canton tiszteletére zenés felvonulás s ünnepély régi genfi népviseletben. A napfényben kélő tó tele kiránduló hajókkal, csolnak k, vitorlások százaival. A hidak, szigetek körül fehér hattyúk úszkálnak méltóság teljesen. Egyik kis szigeten Rousseau szobra áll, minden azt mutatja, hogy szelleme is él. A város szívében van a Plain de Plainpalais hatalmas, pázsitos szabad tér a játszó gyermekek számára, a környező kertekben gimnasztikai iskolák. Az iskolai tanítás és nevelés is a Rousseau szellemében.

Feltűnt a város aránylag néptelen volta. Bizony idegenforgalma nagyon megesáppant magas valutája miatt, mely még a franciánál is jobb.

Itt is munkanélküliség van, a dolgozó munkások óránként 2—3 frankot keresnek.

Meglátogattam a genfi magyarokat. Baranyai Zoltán, a Vörös-Kereszt magyar osztályának megbízott titkára, Burián József, a Népszövetségénel, Szigeti József, a zenekonzervatórium kiváló tanára. Kara József kecskeméti magyar református embernek a Rue de Bonivard-on hatalmas szörmeárúháza van. Weisz Lászlónak nagy szabóműhelye, Bona János műasztalos. És még sokan. A Promenade des Bastions-ban hatalmas arányaival valóban megbüvöli a nézőt a reformációi emlékmű. Középen Farel, Kálvin, Béza, Knox alakjai két oldalt szobrokban és domborművekben a kálvini reformáció hőskora. Bocskai István és a bécsi béke, s fegyveres hajdúk, nagyszámú polgárok és mágnások. Az egész világ kálvinistáinak adományából készült, 20 millió értékben.

Soha boldogabban, gondtalanabban játszók, vídám gyermekeket nem láttam sehol, mint Genfben. Még az elemire előkészítő u. n. école infantine-ben is játszva tanulnak meg írni, olvasni, a főgond a felsőbb tagozatokban is mindig a nevelésre fordítva. Az abszolút higiénikus iskolákban naponkénti fürdés s szabadban tanítás és szeretetteljes, nevelőhatású felügyelet. Szabad idejükben ott kinn a tóparti parkokban játszva, a kék tó vizére kis vitorlásokat eregetve, alakul ki gyermeki lelkük is tisztává, kékké, emberszeretővé.

A Rue de Paquis-on egy honvédtábornoki reliefre esik pillantásom: „E házban lakott Klapka György. Komárom hős védője, a genévei képviselőház tagja 1856—57.“

Kirándulásra megyek a tavon, motorhajóba ülök, ring a csoda kék vizen, maradnak mögöttünk a kedves tájak, a város, a háttérben csillognak a Mont-Blanc havasai. Gyönyörű angol kert, száz-sugarú szökőkúttal, emlékművekkel.

Fribourgon, Lausanne-on át a svájci szövetséges kantonok fővárosába, Bernbe érkezem. Itt vannak a követségek, ide futnak össze a szájak a három nyelvű köztársaságból. Régi arkádok palotáival, régi történelmi emlékoszlopaival úgy hat reám, mint a 700 éves köztársaság multjából egy darab. Az arkádok alatt korzó s fényes kirakatok.

Itt van a hatalmas szövetségi palota: Curia confederationis Helveticae 1291—1848. Mögötte a város jó része mély völgyben az Aare folyóval s az egész völgy, folyó s városrész áthidalva egy grandiozus építménnyel.

Az ötszáz éves gothikus Münster, hova csak 20 centime-os belépőjeggyel mehet be az érdeklődő, egyszerűségében is mély hatással van a szemlélőre. Az 1792-ik évi harcban elesettek „emléke, 7 emléktáblán az elesettek neveivel azt mutatja, hogy még a szabad, békés Svájenak is voltak néha szorongatott napjai.

Csodás, boldog ország ez a Svájc. A mi borzalmaktól összetört lelkünk úgy vágyik az ilyen harmonikus, békés, nyugodt élet után. A messze-földről odazarándokló idegen is azonnal otthon

érzi magát, mihelyt a barátságos, kedves földre lép, s amit ott lát, érez és tapasztal, szívében hazahozza és nem felejtí el soha.

Utoljára hagytam, de érzem, hogy tartozom valamivel a halottak emlékenek is. Elzarándokoltam a nagy Kálvin sírjához is. Szükszavú táviratok röpitették világgá a hírt, hogy megtalálták a nagy reformátor sírját. Kétkedve fogadtuk a hírt. Hogyan? Hát negyedfélszáz év után ki lett volna olyan merész, hogy az óhajtott jeltelen síri álmot esetleges ásatásokkal megzavarja? Nem! Csak a halálnál is erősebb szeretet, a nagyok iránti kegyelet és a hű emlékezés teljesítette itt köteleességét. Évekkel ezelőtt kapott már egy arasznyi követ a nagy puritán a Plain Palais temetőben, rajta két betűvel: J. C. Az egyház tette ezt, hogy sejtse a vándor, kinek tetemeit takarják a néma rögök. Ám a kegyelet is híven őrizte a pontos helyrajzi sírhelyet. Egy Kálvin-korabeli kegyes család megőrizte és adta firól-fira, nemzedékről-nemzedékre a titkot negyedfélszázadon át.

Utolsó sarja a halál árnyékának völgyéből juttatta el a titkot illetékes helyre, nem akarván, hogy az az arasznyi kő ne azt a helyet jelölje, ahol a nagy Kálvin pihen. A két betűs arasznyi kő vándorolt tíz lépéssel tovább a temető szélre s egyéb maradt a régi egyszerűségben. Sírhant nélkül, begyepesedett, vadvirágos föld alatt folytathatja zavartalan álmát a nagy egyházjavító.

Elnézem a körülötte emelkedő beszédes és művészi siremlékeket, a nagyság hiányát pótló emberi alkotásokat. A jeltelen sír, vagy ez az arasznyi kő mennyivel többet jelent a porembernek s mennyivel ékebben igazolja a nagy Kalvin jelmondatát: Egyedül Istené a dicsőség. Soli Deo Gloria!

Nagyvárad.

Gesztelyi Nagy Béla.

Közélet

Belmissziói munka Nádudvaron.

Sokszor kértük tisztelt olvasóinkat, hogy olykor-olykor értesítsenek a gyülekezetekben végzett munkáról. Kérésünk — nagyon kis eredménytől eltekintve — pusztában elhaló szó volt. Pedig mindenütt folyik az áldásos munka, csak úgy látszik, egyházkerületünkben inkább cselekszenek, mint beszélnek vagy írnak az emberek. Ez azonban nem tartja vissza a szerkesztőséget attól, hogy meg ne emlékezzék az egyes gyülekezetekben folyó áldásos munkákról, ha azokról elvéve tudomást szerez.

Igy jutott tudomásunkra, hogy több mint három éve a legnagyobb szükség idején megalakult Nádudvaron a „Testvéregyesület“ és „Ifjúsági Egyesület“ a lelkipásztor és segédlelkész vezetésével. Már 1918-ban karácsonyfaünnepélyt rendezt a Testvéregyesület a szegény s árva gyermekek megvendégelésére. 1919. és 1920-ban gyűjtést rendezett a szegényház betegei számára s azoknak évente többször lelki és testi táplálásáról gondoskodott. Külön szegénygondozó osztály alakult a

szegények nyilvántartására, látogatására, adományok gyűjtésére és a segélyek kiosztására. Mintegy 8 ezer K készpénz és ugyanannyi értékű természetbeli adományt osztottak ki 1919. és 1920-ban.

Első advent vasárnaptól husvétig minden csütörtökön bibliaolvasó és énektanuló összejevetelt, vasárnap pedig gazdag műsorú vallásos estélyt tart a Testvéregyesület megalakulásától mind e mai napig.

Az egyesületnek női énekkara is van.

Ez évben még intenzívebb munka indult meg. A Testvéregyesület kebelében — mivel annak csak a 18 évesnél idősebbek lehetnek tagjai — megalakult a Korfirmált Leányegyesület. Vasárnap délelőtt az ismétlődő iskolások vallásos oktatása folyik vasárnapi iskolai módszerrel.

Az Ifjúsági Egyesületet ez évben egy páratlan buzgalmú tanító: Török Sándor vezeti.

E hó 11-én a két egyesület hazafias estélyt rendezett, amelyen Veress Géza lelkipásztor lelkes megnyitó beszédet mondott, közreműködött szavalattal Sípos Károly s.-lelkész és Soós Imre; felolvasással Straub Sándor ny. tanár; előadással Csathó Ida, Rásó Juliska, Mészáros Zsófia, Pap Mária; énekszámokkal az elemi iskolai és Testvéregyesületi női énekkar.

Az estély önkéntes adományokból befolyt 900 K jövedelmét a szegények karácsonyi megvendéglésére fordítják.

Fejedelmi adakozók.

A kabai református eklézsia hívő lelkeit az új esztendőben új harangok csengő-bongó hangjai hívták az Isten házába. Az áldozatkészség forrásai ugyancsak hatalmasan buzogtak föl, hogy félmillió költséggel beszerezhesse a háború céljaira elrekvirált harangjai helyett az újakat. Adott azonban az Isten *Tözsér Ambrus* presbiterben és feleségében, *Imre Juliánnában* fejedelmi pátronusokat, akik több mint 180.000. azaz száznyolcvanezer koronás nagy adományukkal segítségül jöttek és egymaguk arra vállalkoztak, hogy saját költségükön csináltatnak egy 648 kilós harangot. Erre aztán összes híveinket annyira megszállotta az áldozatkészség lelke, hogy azonnal megrendeltek egy 1112 kilóst, mondván, ha *Tözsér Ambrus* gazda egyedül csináltat egy harangot, szerfelett nagy szégyen lenne, ha az egész eklézsia nem csináltatná meg a nagy harangot. Az elhatározást minden oldalról a cselekedetek követték. A határozat kimondása után három hónap alatt a harangok elkészültek, azok ára kifizettetett. A hívek adományaiból annyi felesleg maradt, hogy orgonánkat is rendbe hozhatjuk, körülbelül 80.000. azaz nyolcvanezer korona költséggel. Kabai híveink egyháziassága és áldozatkészsége akkor lesz teljessé előttünk, ha tudjuk azt, hogy egyházi adó címen az állami adó 110 százalékát fizetik és hogy 1920-ban 400.000, azaz négyszázezer korona költséggel (rovattal) restaurálták templomukat, illetőleg tornyukat, mit az oláhok 1919. évi megszállásuk alkalmával összeágyúztak. Traján hős fia a toronyőr szobájából kiálló kályhaesövet ágyú csövének nézték. Kabai

híveink úgy a vörösuralom, mint az oláhmegszárlás alatt borzasztó sokat szenvedtek. Többször kirabolták őket. Sok millióra megy a káruk. És mégis, amikor az oláhok kitakarodtak, azonnal hozzáfogtak a romok eltakarításához. Nem vártak sehonnan semmi külső támogatást. Munkára vetették kezüket és megáldotta őket a jó Isten.

Amikor *Tözsér Ambrus* presbiter atyánkfia a gyűlésben megtette fejedelmi ígérését, azt e szavakkal vezette be: Egész életemben azt tapasztaltam, hogy az Isten érdememen felül áldja meg az én dolgaimat. Úgy vélem, hogy ezt azért teszi, hogy legyen nekem, amivel jót cselekedjem.

Tözsér Ambrus presbiter 130 hold földnek a birtokosa. Sokáig csak harminc holdon gazdálkodott. Feleségével egyetemben nagyon sokat dolgoznak. A nappalt sokszor megtoldják az éjszakkával is. Rend, ragyogó tisztaság a portájukon és házukban. Teljes szigorúságot gyakorolnak magukkal szemben, de annál engedékenyebbek és lágy szívűek a szegényekkel, a nyomorultakkal, erkölcsi testületekkel, a haza és az anyaszentegyház oltáraival szemben. Mindig áldozatkészek. Most karácsonykor a község szegényei részére 6, azaz hat métermázsza búzát küldött fel a község házára, az egyház szegényei részére 500 koronát a kurátor kezéhez. A menekültekkel szemben szintén nemeslelkű. Még Budapestre is küldött egy pár menekültnek élelmicikket karácsonyra.

Tözsér Ambrus presbiter és feleségének *Imre Juliánnának* neve nem maradhat egy község határai között. Vegye azt szárnyaira a hír és töltse be vele az egész Magyarországot. Minden eklézsia vegyen tudomást róla és minden presbiter az országból köszöntse a legnagyobb szeretettel ezt a férfiút, aki nemcsak megrajzolta az igazi presbiter képét, hanem maga megcsinált mindent, amit egyszerű szavaival követel egy presbiteről: a lángoló és áldozatos szeretetet az Úr temploma körül. Sebek kötözgetésével, könnyek fölszáritásával, munkás testvéreinek megbecsülésével és az összes keresztényen erények gyakorlásával megteremtette a presbiterek igazi típusát.

Hisszük, hogy példája áldásos lesz az egyetemes egyházban. Adja az Isten, hogy mennél több *Tözsér Ambrusról* olvashassunk a lapok hasábjain!

Kaba, 1922 január 2.

Barabás Samu,
lelkész.

Halottaink

BARCZA JÓZSEF

A debreczeni református főgimnázium érdekében gazdag tanára és helyettes igazgatója *Barcza József* 1921 december 31. napján kora hajnalban, szívszélhűdés következtében meghalt. Halála híre váratlanul ért mindenkit, mert előtte való nap még vidáman dolgozott hivatalában.

Elhunyt jelesünk 1871-ben született Debreczenben, ahol elemi és középiskolai tanulmányait befejezván, a budapesti egyetemen készült a tanári pályára. Mint a latin és magyar nyelv tanára 1897—1915-ig Kisújszálláson, azóta Debreczenben működött kiváló sikerrel. Ugyanitt választották meg helyettes igazgatónak az 1921. évi szeptembertől kezdődően.

Irodalmi munkásságát egy kötetnyi ügyes technikájú, sziporkázó, ötletes költeménnyel kezdte (1900), majd a klasszikusok kiváló fordításaival folytatta. Lefordította Gallius Attikai éjszakáit, Seneca Erköcsi leveleit és az Obscurus emberek leveleit. Mindegyik fordítása bizonyosságot tesz arról, hogy a latin nyelvet kiválóan értette, a magyart pedig mesterien kezelte. Kéziratban maradt fordításai közül e sorok írójának Cicero, De natura deorum c. művét mutatta meg egy alkalommal. Tanügyi cikkei és apróságai, bárhol jelentek meg, őszinte elismerésre tartottak számot.

A fájdalom és osztatlan gyász, amely a jeles férfiú elhunytának hallatára mindenkinék szívét elborította, nemcsak a képzett tanárért, a szavatott fordítóért zokogott fel, hanem sokkal inkább és első sorban a diákok szeretett, jóságos, bölcs mesteréért, a rokonszenves, széplelkű, nemes szívű, aranyos kedélyű barátért, ismerősért is.

Amikor január 3-án Dr. Baltazár Dezső püspökünk megható imádsága után a gyászszalagos ifjú tábor elkísérte utolsó útjára és tanártársa S. Szabó József szívet megindító bucsúzója és Hegedüs Kálmán főgimn. S. o. tanuló érzékeny végszavai elhangzásával reáborult a néma sírhalom, úgy jöttünk el a temetőkerthől, mint akik a méltán zokogó bánatos özvegygel és a két kis árvával együtt egyik legnagyobb értékünket tettük el.

Az Úr legyen vigasztalónk!

E. K.

Különfélék

A Debreczeni Kálvinisták Templomegyesülete december 23-án emlékezetes szeretetestélyt tartott, amelyen sok száz gyermek részesült élelmiszer, cipő és ruha adományban. A kiosztás előtt, dicséret éneklés után, dr. Baltazár Dezső püspökünk mondott szívhez szóló beszédet az evangéliomból áradó szeretetről. Ugyancsak a Templomegyesület adományából ünnep szombatján gazdag asztalt terítettek a bentmaradt menekült diákoltnak a konviktus termében.

A debreczeni tanyak közül hét helyen volt istentisztelet a karácsonyi ünnepek alkalmából.

A debreczeni református polgári leányiskola december 17-én délután 3 órakor igen kedves karácsonyfa ünnepélyt rendezett, amelyen — a többek között — egy „Bellehemi pásztorjáték“-ot adtak elő a növendékek dicséretre méltó ügyességgel.

Uj esperes. A békésházi egyházmegye gyülekezetei b. e. Futó Zoltán utódául Harányi Págyomai lelkipásztort választották meg egyhangulag esperesöknek. Az új esperes úgy is, mint egyházi író, úgy is, mint adminisztrátor és szónok ismert nevű férfiú egyházi körökben s megválasztása nyereség az egyházmegyére. A kegyelem Istene adjon neki erőt, egészséget és időt, hogy nagy munkakészségével szent eszményeit az Úr dicsőségére megvalósíthassa.

A debreczeni református leánygimnázium I—VIII. osztályának a nyilvánossági és érettségi vizsgálat tartási jogot a kultuszminiszter a folyó 1921—22. tanévtől kezdve véglegesen megadta.

A Debreczeni Képes Kalendárium, Debreczen városának ez a tartalmas évkönyve gondos szerkesztésben, magvas olvasmányokkal, a szokott csinos kivitelben a „Méliusz“ könyvkereskedés kiadásában, 60 K-s árbán megjelent.

A Debreczeni Csokonai-Kör december 22-én nagyszerű Dante ünnepélyt rendezett a középkor legnagyobb költője halálának hatszázados évfordulója alkalmából. Az ünnepélyen dr. Pap Károly szép megnyitójával, ifj. Pápay József átgondolt szavallattal, dr. Darkó Jenő, Kozma Andor megérző költeményének hatásos interpretálásával, Oláh Gábor káprázatosan színes jelenetek felolvasásával, Rubinyi Tibor színész finom előadásával vett részt.

A Gönczy-egyesület, amely a hajdúvármegyei és debreczeni tanítókat egyesíti, dec. 23-án tartotta tisztújító közgyűlését, amikor is Ormós Lajos debreczeni református tanítót választották elnöknek.

Hódmezővásárhelyen az egyház főgondnokává Lázár Lajos földbirtokost, választották meg nagy többséggel. Ad multos annos!

Zsigmond Ferenc karczagi református főgimnáziumi tanart 5000 K-val jutalmazta a Magyar Tudományos Akadémia Vas Gerebenről írt tanulmányaért.

Dr. Szilády Áron, Kiskunhalas országos híri lelkipásztora a múlt évben ünnepelte akadémiai tagságának 60. évfordulóját. Huszonnégy éves korában, mint nagy kitüntetés érte a fiatal tudóst az akadémiai tagság s a Mindenható kegyelme e kitüntetést a kiválasztottság jeléül sok évek adásával koronázta. Vivat!

A Katholikus Népszövetség szervezkedése országszerte folyamatban van; tagjainak száma immár több, mint százezer.

A csehek által megszállott ruthén Felvidék magyar református lakossága külön egyházkerületé szervezkedhetése céljából „Kárpátjai református egyházmegyék közös bizottsága“ címmel bizottságot alakított, amely a megalakulás iránt már megtette a lépéseket.

Az oláhok bezárták az aradi római katolikus főgimnáziumot.

Lelkészbeiktatás. Kürthy Károly szamoskőrödi lelkipásztornak 1921. dec. 18-án volt ünnepélyes beiktatása, amelyen a beiktatást Bogdán Lajos pettyéni lelkész végezte. A nap emlékére

Boros Antal és neje Fülöp Anna 500 leus alapítványt tett.

Nagyszalontán (Salontamare) 1921 december 17-én nagyszabású kultúrestély volt, amelyen Nagyszalonta és Szatmárnémeti egyházi életének vezetői és művészei működtek közre.

Háromszékben a román közoktatásügyi miniszterium kolozsvári államtitkarsága 10,664—1921. sz. rendeletével 57 református felekezeti iskola megnyitását engedélyezte. Ezek az új felekezeti iskolák államsegélyre nem tarthatnak igényt.

Dr. Szabó Aladár budapesti lelképásztor Svájcban hatalmas mozgalmat indított a magyar református egyház felsegítésére. A segély kiosztása után püspökünk a következő levelet írta a nemeslelkű pásztorhoz: 4691—1921. eln. szám. Nagytiszteletű úr! Kedves Szolgatársam! Most, amikor már a svájci segélyezések körében kifejtett buzgó és jóságos fáradozásaid áldása megtetszik a segélyezettéken és tőlük a hozzám érkezett köszönetek csokorba vannak szedve, indítatva érzem magamat, hogy a segélyezettek összesége nevében a legőszintébb hálamnak adjak kifejezést. Fogadd tehát ezt szívesen, mint a jócselekedetek legszebb földi jutalmát; égi jutalmát pedig nyerd el a mi Urunk Jézus Krisztustól, akinek nevében és lelkével a jót cselekedted. Gondoskodó jóságodat ezután is kérve, boldog újesztendő kívánása mellett vagyok szerető szolgatársad: Debreczen, 1921 december hó 30-án, dr. Baltazár Dezső, püspök.

Az Új Református Korálkönyv megrendelőihez. Értesítem igen tisztelt megrendelőimet, hogy a Korálkönyv példányainak leszállítását a wieni hangjegynyomdából a nyugatmagyarországi bonyodalmak hátráltatják. Mihelyt a forgalom szabaddá lesz s a szállítmány megérkezik: az expedíálást a leggyorsabb tempóban fogjuk végezni. Addig b. türelmüket kérve vagyok teljes tisztelettel, Nagykörös, Vargha József tan.-kép. tanár, az Új Református Korálkönyv szerző-kiadója.

A debreczeni munkásság 100 tagú küldöttsége kereste föl vasárnap dr. Baltazár püspököt s kérelemmel járultak a püspök elé. A küldöttség szónoka, Barcza Lajos államvasúti előjáró, hosszabb beszédben előadja, hogy Jánosi Zoltán érdekeiben jöttek. Kívánságaikat 4 pontban foglalták össze: 1. A pört újonnan vegye fel az egyházkerület. 2. A lelkész meghívást függesse fel az egyház, míg a konvent újra nem dönt a Jánosi ügyében. 3. Dr. Baltazár püspök írja alá azt az ívet, melyben a munkásság kéri, hogy Jánosi maradjon állásában. 4. Az egyházi választók hiteles névjegyzékének másolatát az egyház adja ki nekik, hogy a fenti ív aláírását ellenőrizni tudják. — Dr. Baltazár Dezső válaszában kifejti, hogy az ő szíve a szeretet előtt mindig nyitva állott. Erről épen a debreczeni munkásság számos tagja tehet bizonyosságot, hiszen sokon segített. kik különben szomorú sorsra jutottak volna. Lelke a békesség előtt nyitva áll s ha békejobb nyúl felé, ezt sohasem üti el. Dícséri, hogy a munkásság a törvé-

nyes útat választja. Ő is a törvényes alapon áll. Magáéból adhat, amennyit akar, de az ősök örökségéből nem adhat. Pörújítással élhetnek, de ez esetben sem lehet felfüggeszteni a papmeghívást. Az ívet ő, mint a konvent elnöke, nem írhatja alá. A választói névjegyzék másolatát megkaphatják, ha írásban kéri. (Az „Egyetértés“-ből.)

A Debreczeni Jótékony Nőegylet január 8-án az Arany Bika kávéházban és Hallban, mű-oros és sorsolással egybekötött teadélutánt rendez szegényei és árvái javára.

A debreczeni presbiterium december 29-én tartott gyűlésen a megüresedett lelkészi állásra Porzsolt István újfahértói lelképásztor meghívását ajánlja.

Monostorpályi községben a református egyház a lelkész és felesége tevékenysége és fáradozása folytán, kedves karácsony-esti ünnepélyt tartott. Ének, imádság, alkalmi beszéd, szavatok és párbeszédetek változatos műsora gyönyörködtette a megjelenteket. Végül mintegy 15 ezer korona értékű ruhanemű osztatott ki a helybeli árva gyermekeknek. Monostorpályiban különben a református lelkész, a lelkész felesége és a tanítótétel (gyüttes munkálkodása folytán szép és áldásos belmissziói munka folyik. Az 1800 lelket számláló református egyházközségben eddig 500 új énekeskönyvet vásároltak, istentiszteleteken már csakis ezt használják. A gyülekezet felnőtt tagjai esténként tanulják az új énekeket egyik iskolában a lelkész és tanítók vezetése mellett. A Konfirmált Ifjak Egyesülete, mely már évek óta működik itt, minden vasárnap délután vallásos összejövetelt tart. Minden alkalommal a lelkész bibliát magyaráz, az Egyesület tagjai szavalnak, énekelnek, olykor karénekeket is. A téli hónapokban hazafias, ismeretterjesztő délutánokat rendez az Egyesület. A gyülekezet tagjainak áldozatkészsége dicséretes. Az elmúlt héten a lelkész megkereső soraira ifjabb Som Imre Amerikából 10.000 koronát küldött toronyjavításra. Egyházfenntartási alapra is igen tekintélyes összeget adtak össze egyesek. A debreczeni református kollégium részére rendezett gyűjtés is szép eredménnyel járt. Úrvacsora osztások alkalmával nemes versengéssel adják a hívek a kenyeret és bort. A gyülekezet megértő, jó lelkére vall az is, hogy egy menekült, megválasztott tanító ingyen lakást kapott és ellátását coquia útján adják a szülők. Megértés, bizalom, szeretet van itt a vezetők, a gyülekezet között, amelynek nemes gyümölcsei a jó cselekedetek.

Új év — új ajándék. Az új évben új kedvezmény nyújt a „Magyarság“ előfizetőinek. Ingyenes jogi tanácsadó irodát nyitott. Válaszbélyeg beküldése esetén mindenkinek ingyen ad jogi tanácsot a kiadóhivatal Budapest, VII. Miksa-utca 8. szám, ahol a lap megrendelhető. Ingyenes mutatónyv szám. Előfizetőknek számtalan kedvezmény és ajándék.

A debreczeni Csokonai Kör Beets Adorjáné hollandi írónőt, a magyarság kiváló barátját, tiszteletbeli tagjául választotta.

Rómában nemzetközi bizottság működik a naptár megreformálásán.

A Téli Ujság számai pontosan köszöntenek be hozzánk gazdag hitelesítő és hasznos olvasmányokkal Gönczy Béla vésztői és Marjay Géza békésszentandrásai lekipásztörök szerkesztésében. Kiadóhivatal: Budapest, VI. Aradi-u. 14.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület rüspökétől.

5724—1921. szám.

Körlevél,

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Tudomásulvétel és további eljárás kérésével közlöm az országos református zsinatnak 1921. évi szeptember hó 28. napján 175. sz. alatt hozott határozatát a következőkben:

1. Az egyházközség és a belhivatalnokok közötti jogviszony alapja az egyházi felsőbb hatóságok által jóváhagyott díjlevél.

2. Az adócsökkentési segély igénybevételekor kötött időleges egységek hatályban levőknek nem tekinthetők, hanem ha azóta új díjlevél ki nem adatott, az adócsökkentési segély igénybevételekor érvényben volt díjlevél van jelenleg is érvényben.

3. Az egyházközség a díjlevélszerű javadalmat csonkítatlanul köteles kiszoláztatni, ha azonban e kötelezettségének teljesítése bebizonyíthatóan anyagi romlását okozná, kérheti az egyházi közigazgatási bíróságtól kötelezettségének mérséklését.

4. Ha a díjlevélszerű javadalom a belhivatalnok állászerű, tisztos megélhetését nem biztosítja, joga van a belhivatalnoknak az egyházi közigazgatási bíróságtól díjlevélszerű javadalmának az állászerű tisztos megélhetés mértékéig leendő felemelését kérni.

5. Az egyházmegyei elnökségnek jogában van a 3. és 4. pontban körülírt eset fennforgása esetén a vitás kérdést panasz hiányában is hivatalból terjeszteni az egyházi közigazgatási bíróság elé, mely esetben a panaszos jogkörében az egyházmegyei ügyész jár el.

Utasítja a zsinat az adóügyi bizottságot, hogy a vagyonadó fizetésének kérdésével foglalkozzék s terjesszen a zsinat elé javaslatot.

Debreczen, 1921 december 28.

Dr. Baltazár Dezső,
rüspök.

Pályázat

A hajduhadházi református egyház a megüresedett vallástanító segédlelkészi állásra pályázatot hirdet.

Fizetése: Évi 9600 korona készpénz; 4 (négy) öl kemény tűzifa természetben; ezenkívül lakás, fűtés, világítás.

(Havi 1000 K-ért kifogástalan reggelit, ebédet, vacsorát kaphat s ezenfelül készpénze marad havonta körülbelül 800 korona.)

Kötelessége: Az állami elemi népiskolában jelenleg heti 16 órán vallástanítás; jövőre, ha több óratartásával bizatnék meg, azt is vállalni köteles. Szabad idejében mindennemű lelkészi munkában való segédkezés.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Pályázatok e hirdetés megjelenésétől számított 8 nap alatt küldendők be a hajduhadházi református lelkészi hivatalba.

Hajduhadház, 1921 december 28.

Molnár Zoltán,
református lelkész.

Pályázat.

A turkevei református egyház pályázatot hirdet a VII. számú férfitanítói állásra. Fizetése az egyháztól 400 kor. és 250 kor. lakkör. A többi államsegély. Kötelessége a rábizandó osztályok tantervszerű vezetése, kántor helyettesítése. — Orgonista-kántorságban jártasság megkívántatik. A kommunizmus alatti viselkedés igazolandó. Menekütek előnyben. Pályázati határidő a Néptanítók Lapjában megjelenéstől számított 15 nap. Szabályszerűen felszerelt kérvények református iskolaszéki elnök Turkeve, címre küldendők.

Most jelent meg!

Tárgymutató

a magyar reformátusok
új Énekeskönyvéhez.

Készítette: **Uray Sándor**
debreczeni református lelkész.

Ára: 10 korona.

A pénz előleges beküldése mellett bérmentve küldi meg a kiadó

„Méliusz“ könyvkereskedés
Debreczen, Ferenc József-út 26.

Az új Énekeskönyv

ugyanott kapható

papirkötésben .. ára 42 K

félvászon kötésben . 44 K

egészvászon kötésben . 54 K

Ezen árakból egyházak és iskoláknak egyes példányok megrendelésénél 10%, 50 példány és azonfelül megrendeléseknél 25% VAVAVAV engedmény jár. VAVAVAV